

KÍGYÁSZÖLYV (*Circaetus gallicus*) PÓTKÖLTÉSE MŰFÉSZKEKBEN

A hazai madárvilág egyik féltett kincse a fokozottan védett kígyászölyv. Erről a fajról nemcsak ritkasága, hanem rendkívül rejtett életmódja miatt is sokkal kevesebbet tudunk, mint pl. a hasonlóan ritka kerecsensólyomról. Ez a tény nemcsak a hazai madártani irodalomra, hanem egész Európára jellemző. Az utóbbi évek egyre intenzívebbé váló ragadozómadárvédelmi munkái közben minden évben sikerült felderíteni néhány kígyászölyv fészket. A kígyászölyv bár pl. az egerészölyvnél lényegében nagyobb, mégis sokkal kisebb fészket épít annál. Kisméretű fészket előszeretettel rakja fagyöngybe és így az még nehezebben fedezhető fel, ezért a párok mozgáskörének behatárolása után is nehéz feladat a fészkek pontos helyének meghatározása. A Pilis-hegységben 1981 nyarán sikerült megtalálni egy fészket, amiben anyányi nagyságú fióka volt. A kígyászölyv meglehetősen ragaszkodik fészkelőhelyéhez, sőt a legtöbb esetben magához a fészkekhez is. Ez a védelem szempontjából kedvező, ugyanis az élőhelyek védelem alá helyezésével, vagy az ottani erdőállomány megtartásával, a terület zavartalanságának biztosításával a védelem viszonylag könnyen megszervezhető, legalábbis könnyebben, mint olyan fajoknál amelyeknél a fészkeszedés is, és a táplálékon keresztül mérgeződés is fokozatosan fennáll.

1982-ben fokozott figyelmet fordítottunk az előző évben talált fészkekre, és már március 7-én ellenőriztük a fészkelőhelyet. Legnagyobb meglepetésünkre nem találtuk meg a fészket, jöllehet alig 100 méteres szakaszon kellett csak keresnünk, ahol az öreg tölgyes állt. Végül is megtaláltuk a fát, sőt a fészkek helyét is, de magát a fészket sajnos darabjaiban a földön. A fagyöngy — rendkívül könnyen törik — amin a fészkek volt leszakadt és vele együtt a fészkek is leesett. Azonnal elhatároztuk, hogy műfészkekkel pótoljuk. Fém vázból készítettünk egy keretet, azt a fészkek pontos helyére illesztettük és abba raktunk egy szabályos fészket, már amelyet egy ember rakhat. Kíváncsian vártuk az eredményt, de nászrepülés idején mégsem néztük meg a helyet, nehogy megzavarjuk a madarakat. Április 25-én a fészket szemmel láthatóan foglalták, számtalan a fészkekben lévő fehér pihetoll árulkodott erről. A fészkek alatt azonban a földön összetört hatalmas fehér kígyász-

ölyv tojást találtunk már beszáradt és rovarok által részben elfogyasztott tojássárgájával. Feltételezhetően a tojást már április 23-án lerakta a tojó vagy még korábban, ez pedig már önmagában az eddig ismert legkorábbi költéskezdesi adat. Nem tudtuk mivel magyarázni a tojás földre kerülését, ezért felmásztam a fészkekhez. A műfészkekre a madarak ráépítettek, és a szokásuknak megfelelő kicsiny méretű fészket alakítottak ki. A fészkek tele volt pihe tollakkal, csészéje mély volt, így aligha képzelhető el, hogy a madár leszállás közben lökte ki a tojást. Fészektől eltávolodva mindkét madarat láttuk a fészkek felett alacsonyan körözni. Ez adta a reményt, hogy a rendkívül korai sikertelen költési kísérletet megismétlik.

Újra hosszú szünetet tartottunk az ellenőrzésben, következő alkalommal június 4-én néztük meg a fészket. Ekkor az öreg madár kotlott. A zavarás elkerülése miatt sem a második tojás lerakásának, sem a fióka kirepülési idejét nem tudtuk megállapítani. Július hónapban két alkalommal ellenőriztük a fióka növekedését, amely végül augusztus elején elhagyta a fészket.

A madártani irodalomban ez az első bizonyított eset, amikor a kígyászölyv pótköltést hajtott végre.

Ezzel bebizonyosodott, hogy érdemes és szükséges a nagytű ragadozómadarak fészkeinek költés előtti ellenőrzése, és szükség esetén megerősítése, vagy műfészkek kihelyezése, mert így hosszú távon a területre köthetők a párok. Természetesen ehhez a terület háboríthatatlansága nélkülözhetetlen. Fent leírt munkákat ill. megfigyeléseket Ragadozómadárvédelmi Szakosztályunk Piliskutató csoportja végezte.

Haraszthy László